

Kerkplein 2   T (0343) 56 56 00
Postbus 200   F (0343) 41 57 60
3940 AE Doorn   E info@heuvelrug.nl

GEMEENTE
UTRECHTSE HEUVELRUG

De Kanteling Wmo

Datum   7 maart 2012
Afdeling   Maatschappelijke
              Ontwikkeling
Auteur   F.A.A. Brouwer

Inhoudsopgave

1	Inleiding.....	3
2	Wat willen we bereiken?.....	5
2.1	Wat zijn de resultaten, die in de Wmo geformuleerd zijn?.....	5
2.2	Deelnemen en compenseren.....	5
3	Hoe gaan wij kantelen?	7
3.1	De piramide van getrapte verantwoordelijkheid.....	7
3.2	Onderste laag piramide: voorwaarden scheppend en regisserend	9
3.3	Bovenste laag piramide: individuele voorziening op maat.....	9
4	De top van de piramide	10
4.1	Toegang via 2 loketten.....	10
4.2	Integraal werken: één gezin, één plan	10
4.3	Investeren in Preventie.....	11
4.4	Investeren in Mantelzorg.....	11
4.5	Zorgaanbod	11
5	Samenvatting.....	12
6	Vervolg.....	13
7	Bijlage	1
8	Bijlage Toegang tot zorg.....	1

1 Inleiding

In 2006 schreven wij in onze visienota over de Wmo wat wij wilden bereiken met het uitvoeren van de Wet maatschappelijke ondersteuning:

“Wij gaan in beginsel uit van de eigen kracht van onze inwoners. Wij zijn ervan overtuigd dat onze inwoners medeverantwoordelijkheid willen dragen voor een samenleving waar iedereen kan wonen, op een plezierige manier kan leven en zich veilig en verzorgd voelt. Wij weten dat de meeste inwoners van onze gemeente dit veelal kunnen realiseren op eigen kracht. “

Zes jaar later, in 2012 is dit uitgangspunt nog steeds van kracht. Ook de doelen van de Wmo zijn onveranderd:

- Versterken van zelfredzaamheid
- Versterken van sociale samenhang
- Versterken van participatie

Gemeenten voeren vanaf 2007 de Wmo uit. Uit diverse landelijke evaluaties van de Wmo bleek dat de gemeenten de wet nog niet uitvoeren zoals de wet oorspronkelijk bedoeld is, namelijk als compensatiewet. Daarom is het project de Kanteling geïntroduceerd waarin gemeenten hun Wmo-beleid moeten kantelen naar hun inwoners. Hierbij hebben inwoners geen recht op een voorziening zoals vroeger in de WVG maar heeft de gemeente de plicht inwoners te compenseren voor de beperkingen die mensen ervaren bij het deelnemen aan de samenleving.

De transities

Een tweede aanleiding voor een heroverweging op de Wmo ligt in de transities. Vanaf 2013 komen er nieuwe taken naar de gemeente, de AWBZ-begeleiding, de Wet werken naar vermogen en de Jeugdzorg. Misschien volgen er in de toekomst meer taken.

Met name de transitie in de AWBZ, waardoor de extramurale begeleiding onder verantwoordelijkheid van de gemeente komt, raakt direct en op korte termijn aan de Wmo. We integreren deze transitie in deze visie. De transitie in de Jeugdzorg heeft vergelijkbare kenmerken, maar daarbij richt de aandacht zich op dit moment nog vooral op wat we lokaal gaan uitvoeren en wat regionaal. Waar het lokale taken gaat betreffen, volgen we de lijnen uit deze visie. De transitie in de Wwv heeft nog meer een regionale invalshoek. Als die is uitgekristalliseerd, gaan we zoeken naar de kruisverbanden met de lokale ontwikkelingen.

In ieder geval wordt de doelgroep van de Wmo door de transities breder. Ook het palet van voorzieningen waarvoor de gemeente verantwoordelijk wordt, wordt breder. Dit biedt de gemeente ook kansen. Maar om de Wmo goed te kunnen blijven uitvoeren en beheersen is de Kanteling van de Wmo nodig.

In dit visiestuk geven wij aan wat onze visie is op de doelen van de Wmo en hoe wij deze doelen willen bereiken. Ons denken over hoe wij deze resultaten het beste kunnen bereiken is namelijk wel

veranderd. Om te voorkomen dat de doelen overlopen in de uitwerking, benoemen we zo min mogelijk instrumenten en bepalen we in dit stuk nog niet hoe en wie dat moet gaan doen.

2 Wat willen we bereiken?

2.1 Wat zijn de resultaten, die in de Wmo geformuleerd zijn?

Deze resultaten zijn:

- een schoon en leefbaar huis
- wonen in een geschikt huis
- beschikken over goederen voor primaire levensbehoeften
- beschikken over schone, draagbare en doelmatige kleding
- het thuis kunnen zorgen voor kinderen die tot het gezin behoren
- zich verplaatsen in en om de woning
- zich lokaal verplaatsen per vervoermiddel
- de mogelijkheid om contacten te hebben met medemensen en deel te nemen aan recreatieve, maatschappelijke of religieuze activiteiten

Met de overheveling van de AWBZ-begeleiding komen hier de resultaten van begeleiding bij:

- de inwoner is in staat om dagelijkse levensverrichtingen uit te voeren en het persoonlijke leven te structureren en daarover de regie te voeren.

Met deze overheveling krijgt de gemeente er nieuwe taken bij die betrekking hebben op complexe problematiek waarbij nog sterker geldt dat niet altijd een standaard voorziening tot resultaat leidt. Het is onze opgave om deze zorg niet geïsoleerd van de samenleving te organiseren maar te verbinden aan de brede doelstelling van meedoen.

De compensatieplicht stelt de gemeente in staat om maatwerk te leveren op de vragen van inwoners. Steeds moet gekeken worden naar de beste manier om bovengenoemde resultaten te bereiken. Dit kan voor de ene inwoner met dezelfde beperking een andere voorziening betekenen dan voor de andere inwoner.

Ook dit zijn geen nieuwe zaken.

2.2 Deelnemen en compenseren

Onze gemeente bestaat uit 7 dorpen. Deze dorpen kenmerken zich door een rijk verenigingsleven en een groot sociaal bewustzijn. In deze dorpen bestaan al sinds lange tijd samenwerkingsverbanden die veelal goed functioneren.

Alle inwoners van de 7 dorpen moeten kunnen deelnemen aan de samenleving op de manier die zij willen en die bij hen past. Soms wil iemand wel deelnemen aan de samenleving, maar ondervindt hij of zij beperkingen die onoverkomelijk zijn.

Een inwoner wil graag iedere zondagochtend naar de kerk maar kan daar niet komen omdat hij niet meer goed ter been is. In eerste instantie zal hij dit proberen te regelen via zijn familie, vrienden of andere sociale verbanden. Niet omdat wij dat van hem vragen maar gewoon omdat mensen graag hun eigen leven regelen. Onze gemeente kent dan ook veel actieve vrijwilligers die een ander graag helpen als dat nodig is. Toch zullen er altijd situaties blijven waarbij dit niet lukt, waarbij de beperkingen te groot zijn.

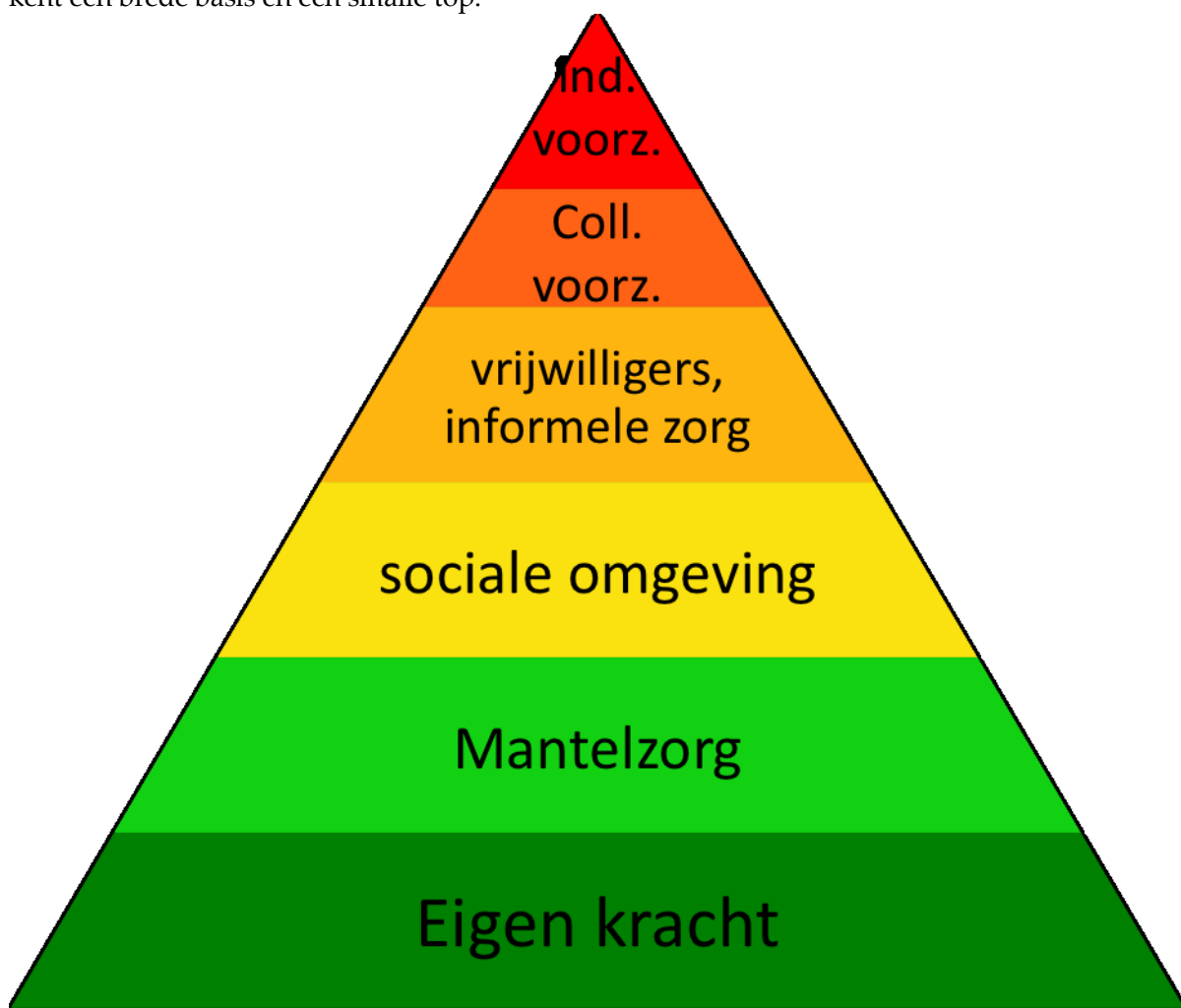
Dan komt de gemeente in beeld. Vanuit de Wmo hebben wij de plicht om mensen voor hun beperkingen te compenseren om zo toch mee te kunnen doen aan de samenleving. Dit is de compensatieplicht. In de wet is niet voorgeschreven hoe de gemeente dit moet doen. Er staat nergens exact beschreven wat de gemeente iemand moet geven wanneer deze beperkingen ervaart. Het enige wat in de Wmo omschreven is, zijn de resultaten die de gemeente moet bereiken met de compensatie die zij aanbiedt.

3 Hoe gaan wij kantelen?

3.1 De piramide van getrapte verantwoordelijkheid

De resultaten die wij willen bereiken, hebben wij hierboven benoemd. Wij willen deze resultaten bereiken, door te kantelen. Voorheen bepaalden wij vaak van bovenaf waar mensen recht op hadden. Zo is op dit moment ook de Wmo-verordening ingevuld. Wat wij met de Kanteling willen bereiken is dat de eigen kracht van mensen als eerste wordt aangesproken en meer dan voorheen. Dit willen wij niet omdat we minder geld aan mensen uit willen geven. Dit willen wij omdat wij mensen met respect en autonomie willen behandelen. Wij willen mensen liever leren zwemmen dan dat wij hen een zwemvest geven. Want door eigen kracht van mensen aan te spreken, blijven mensen onafhankelijk en autonoom.

Om dit te visualiseren, gebruiken wij de piramide van getrapte verantwoordelijkheden. Deze piramide kent een brede basis en een smalle top.

Met de Kanteling willen wij de onderkant van deze piramide meer aanspreken. Hiermee doen wij meer recht aan de doelen van de Wmo: zelfredzaamheid, participatie en sociale samenhang. Dit noemen wij ook wel: eerst zelf doen, dan samen doen en dan pas laten doen.

Wij zien de rol van de gemeente bij de onderste vijf lagen van de piramide vooral als voorwaarden-scheppend en regisserend. Wij zullen deze zaken niet zelf gaan regelen. De gemeente is in de basis van de piramide bescheiden en op afstand aanwezig. Wij zullen aan onze partners en andere partijen vragen om aanbod en samenwerking (verder) te ontwikkelen waardoor optimaal de krachten van de samenleving benut worden.

Dit kan betekenen dat we bedrijven vragen om stageplekken voor kwetsbare jongeren.

Dit kan betekenen dat er lokale dagbestedingsactiviteiten worden geboden waarmee kwetsbare inwoners zich nuttig maken voor de eigen buurt.

Dit kan betekenen dat we (al dan niet samen met andere gemeenten) een ver weg gelegen AWBZ-voorziening lokaal creëren, om minder vervoerskosten te hebben.

Dit kan betekenen dat we aanvullende diensten zoals licht tuinonderhoud, hond uitlaten en boodschappen doen regelen voor inwoners met behulp van mensen die een re-integratietraject hebben of bij de Sociale Werkvoorziening werkzaam zijn.

De Wmo is er voor alle inwoners die ondersteuning nodig hebben en daarom vragen.

Bij de mensen die ondersteuning nodig hebben en daarom vragen, zien wij drie soorten hulpvragen:

- a. Vraag naar lichte vorm van ondersteuning
- b. Vraag naar deskundige hulp voor bepaalde tijd of langdurige ondersteuning
- c. Vraag bij complexe leefsituaties.

Wat moet er met deze hulpvragen gebeuren? (De hieronder genoemde antwoorden sluiten aan bij de categorieën hulpvragen.)

- a. Een goed, snel en duidelijk antwoord geven,
- b. Organiseren van efficiënte en effectieve hulp, waarbij overlap van hulp wordt voorkomen (inzicht in sociale kaart en organisaties beter laten samenwerken).
- c. Organiseren van efficiënte en effectieve hulp, waarbij overlap van hulp wordt voorkomen (inzicht in sociale kaart en organisaties beter laten samenwerken). Het achterhalen van de vraag achter de vraag is hierbij belangrijk. Hierbij dient een goede afstemming tussen de betrokken partijen plaats te vinden.

De antwoorden zullen gevonden worden in de gehele piramide. De ene keer is het antwoord op de hulpvraag het aanspreken van de eigen kracht van mensen. De andere keer is het antwoord op de hulpvraag het verstrekken van een individuele voorziening. De ene keer is het zorgen dat hulpverleners hun hulpverlening beter op elkaar afstemmen. De andere keer is het een goede vrijwilliger vinden om de hulpvraag op te lossen. Soms is het ook een combinatie van verschillende voorzieningen.

3.2 Onderste laag piramide: voorwaarden scheppend en regisserend

De rol van de gemeente bij de onderste 5 lagen van de piramide zien wij vooral voorwaardenscheppend en regisserend.

Het organiseren van de toegang tot en samenhang van de voorzieningen stimuleren wij in de woonservicegebieden. De aanbesteding huishoudelijke hulp¹ heeft per 2010 goed samenwerkende teams per dorp opgeleverd en een goede samenwerking tussen huishoudelijke hulp en zorg bewerkstelligd. Dit is een goede basis voor de woonservicegebieden. Samen oplossen is het uitgangspunt.

Hierbij is een nauwe samenwerking met andere instellingen en de gemeente in het kader van integraal werken vanzelfsprekend. Het dorpsgericht werken ondersteunt deze samenwerking op een breder terrein.

Binnen de reeds gestarte woonservicegebieden zien we al meer samenwerking ontstaan tussen partijen. Wij zien dat partijen elkaar opzoeken om zo hun aanbod voor de inwoner meer op elkaar af te stemmen

Binnen deze onderste laag zien wij ook een belangrijke rol voor het welzijnswerk weggelegd. In de "Kracht van Welzijn, gemeentelijke visie op het welzijnswerk" wordt dit verder uitgewerkt.

3.3 Bovenste laag piramide: individuele voorziening op maat

De toegang tot individuele voorzieningen, het bovenste gedeelte van de piramide, zien wij als taak van de gemeente. Doordat de gemeente meer voorzieningen zelf gaat bieden (bijvoorbeeld in het kader van de overheveling AWBZ-begeleiding), ontstaan ook nieuwe kansen bij de inzet van voorzieningen. De toegang tot de voorzieningen goed regelen is van cruciaal belang, zeker nu de doelgroep van de Wmo steeds breder wordt en wij daardoor een nog omvangrijkere budgetverantwoordelijkheid krijgen. Het effectief en efficiënt inzetten van deze middelen is de primaire taak van de gemeente. Onze invalshoek is hierbij dat steeds een integrale afweging gemaakt moet worden in het scala aan voorzieningen en zorgaanbod dat de gemeente heeft ingekocht. Hierbij zal de voorziening verstrekt moeten worden die past bij de hulpvraag. Dit zullen wij doen vanuit het principe "goedkoopst, adequaat". Wij werken dit in het volgende hoofdstuk verder uit.

---

¹ Met de bezuiniging die door het college aan de gemeenteraad is voorgesteld over de aanbesteding huishoudelijke hulp (per 2014) willen we wel trachten deze goede samenwerking in stand te houden en tegelijkertijd een lager uurtarief te gaan betalen.

4 De top van de piramide

4.1 Toegang via 2 loketten

Op dit moment is de toegang tot diverse individuele voorzieningen via 3 loketten geregeld (zie hiervoor ook bijlage hoofdstuk 8, tekening 1). Een individuele wmo-voorziening gaat via het wmo-loket. Het loket bij de Regionale Sociale Dienst regelt re-integratie, werk en inkomen. Beschut werken wordt via de Sociale Werkvoorziening geregeld. Daarnaast kunnen inwoners terecht bij de WZW-steunpunten van Welnuh voor antwoord op vragen, advies en ondersteuning.

Regionale Sociale Dienst

Met de transities van de AWBZ-begeleiding en de Wet Werken naar Vermogen zullen de loketten voor beschut werken, werk en inkomen alleen bij de Regionale Sociale Dienst komen te liggen (zie tekening 2). Ook zal met de Kanteling van de Wmo de verbinding tussen het wmo-loket en de woonservicegebieden meer tot stand komen.

Wmo-loket

We kiezen ervoor de toegang tot individuele voorzieningen de eerste drie jaar – gedurende de invoeringsperiode van de AWBZ - in eigen hand te houden. Er zijn op dit moment nog te veel ontwikkelingen gaande om deze taak op afstand te zetten. Eenvoudige indicaties willen wij door het wmo-loket zelf laten uitvoeren. Complexe indicaties, dus zeker ook de indicaties voor AWBZ-begeleiding, zullen wij extern laten doen. Het contract met onze huidige indicatiesteller loopt in 2012 af, dus dit zullen wij in 2012 opnieuw moeten aanbesteden.

De opgave die voor ons ligt is om de verbanden en de samenwerking tussen deze loketten/poorten goed te organiseren (zie tekening 3). Wij denken hierbij aan het hanteren van één goede sociale kaart voor alle dorpen. Daarnaast kan deze samenwerking ook vorm krijgen door te werken met eenzelfde klantsysteem. Het is ook een mogelijkheid om te gaan werken met klantregisseurs die samen met het gezin en de partners een plan opstellen (vanuit de één gezin, één plan, één dossier, één regisseur-gedachte).

In een notitie over onze visie op toegang werken wij de loketfunctie en de relatie met deze klantregisseurs verder uit. Over drie jaar evalueren we en doen we een voorstel waar we deze functie definitief willen onderbrengen.

4.2 Integraal werken: één gezin, één plan

De Kanteling vraagt van ons om te zoeken naar nieuwe oplossingen, naar hiaten en naar andere invullingen. Dit willen wij doen in samenspraak met partners als Welnuh, de Regionale Sociale Dienst en Zorgaanbieders. Wij willen bij complexere situaties de samenwerking zoeken en met de één gezin, één plan-gedachte een gezamenlijk plan opstellen. Met de uitkomsten van de pilot Eigen Kracht van de Regionale Sociale Dienst en het minimabeleid zal besloten worden of de Eigen Kracht systematiek ook op het brede Wmo terrein gebruikt kan worden.

Ook binnen de gemeente willen wij op een integrale manier vorm geven aan de Wmo. Dit betekent bijvoorbeeld dat wij via investeringen in een collectieve voorziening in plaats van in individuele voorzieningen de Kanteling van de Wmo vorm geven.

4.3 Investeren in Preventie

Door het versterken van de informele zorg en de eigen kracht van inwoners wordt minder en pas in een later stadium dure professionele zorg ingezet. Inwoners willen ook zo lang mogelijk in hun eigen omgeving de zaken met vertrouwde mensen oplossen. Echter, er zullen altijd inwoners zijn die niet of te laat om hulp vragen terwijl zij dat wel nodig hebben. Wij moeten ze helpen elkaar te vinden of de weg te vinden naar informele zorg. Het kan in het belang van inwoners zijn om hen te stimuleren van simpele voorzieningen gebruik te maken teneinde langer en prettiger zelfstandig te kunnen leven en het moment van zware zorg uit te stellen.

Daarom investeren wij in preventie en lichte zorg of ondersteuning. Hiermee willen wij aanspraak op dure zorg uitstellen of voorkomen. Wij willen efficiëntere inzet van zorg en zorg op maat leveren. Dit doen wij door de toegang naar die zorg goed te organiseren.

4.4 Investeren in Mantelzorg

Wij willen mantelzorgondersteuning bieden binnen de woonservicegebieden. Hier zou een lichte vorm van ondersteuning als informatie, advies en verwijzing plaats kunnen vinden. Hiermee proberen wij mantelzorgers in een vroeg stadium te ontlasten waardoor we een beroep op zwaardere zorg kunnen uitstellen of voorkomen.

Indien een intensievere vorm van mantelzorgondersteuning nodig is, willen wij dit vraaggericht oppakken. Wij willen maatwerk op de vraag van de mantelzorger leveren. Dit willen wij aan de ene kant doen door de match tussen vraag en aanbod goed te maken en aan de andere kant door professionele hulp van instellingen als Humanitas en Handje Helpen in te zetten.

4.5 Zorgaanbod

De gemeente sluit middels aanbestedingen of via subsidies contracten met diverse leveranciers van zorg en voorzieningen. Wij monitoren deze contracten om er zeker van te zijn dat wij steeds blijven krijgen waarvoor wij betalen. Maar ook om steeds de klantvriendelijkheid en zorg voor onze inwoners te monitoren.

Voor wat betreft de inkoop van zorg en voorzieningen willen wij deze inkoop regelen volgens het principe "lokaal wat lokaal kan, regionaal wat niet handig is om lokaal te doen".

5 Samenvatting

We kiezen in de gemeente Utrechtse Heuvelrug om:

1. Te kantelen: van voorziening naar compensatie
2. Dit vergt een sterke lokale sociale structuur, waardoor een deel van de compensatie via welzijn kan worden geboden. Wij willen “samen oplossen”.
Daar werken we aan via:
  - Woonservicegebieden
  - Visie op welzijn
3. Goede toegang tot zorg, waardoor de goedkoopst adequate compensatie wordt geboden.
Daar werken we aan via:
  - Wmo-verordening gericht op compensatie
  - Nieuwe werkwijze Wmo-loket gericht op compensatie
  - Integraal werken, waardoor keuzes worden afgewogen buiten Wmo.
4. Goede inkoop van zorg.
Daar werken we aan via:
  - lokaal wat lokaal kan, regionaal waar dat een verbetering is
  - accent op accounthouderschap en monitoring.
5. Eén gezin, één plan.
Wmo-loket handelt enkelvoudige vragen af, al dan niet met externe indicatiestelling.
Bij complexere vragen (bijvoorbeeld vragen voor Awbz begeleiding) wordt de samenwerking met de meest voor de hand liggende partners (RSD, welzijn, etc.) gezocht en wordt voor de klant een gezamenlijk plan opgesteld.

6 Vervolg

In deze visie zijn de uitgangspunten beschreven hoe wij de Kanteling in onze gemeente zien. Deze uitgangspunten zullen verder worden uitgewerkt in diverse documenten. Dit zijn:

- Beleidsplan Wmo met nieuwe Wmo-verordening
- Kracht van Welzijn, gemeentelijke visie op het welzijnswerk
- Visie op toegang (waar positioneren we loket, wie gaat indiceren, waar ligt financiële afhandeling/controle)
- Strategisch kader Wet Werken naar Vermogen
- Visie transitie Awbz begeleiding
- Transitie Jeugdzorg

7 Bijlage

In het bijgevoegd schema hebben wij de bestaande voorzieningen ingedeeld per transitie kolom (Maatschappelijke ondersteuning, Zorg, Jeugdzorg en Werk en inkomen) en onderscheid gemaakt tussen algemene en meer specifieke voorzieningen. Het succes van de Kanteling zit in een versterking van de gewone leefomgeving in de dorpen (groen) een goede samenwerking tussen de kolommen en tussen de zorgniveau's. De organisatie van de toegang tot de zware zorg zal eveneens een cruciaal onderdeel zijn van de transitie Awbz en de Jeugdzorg (zie vraagtekens).

Visie Wmo en Transitie 2013

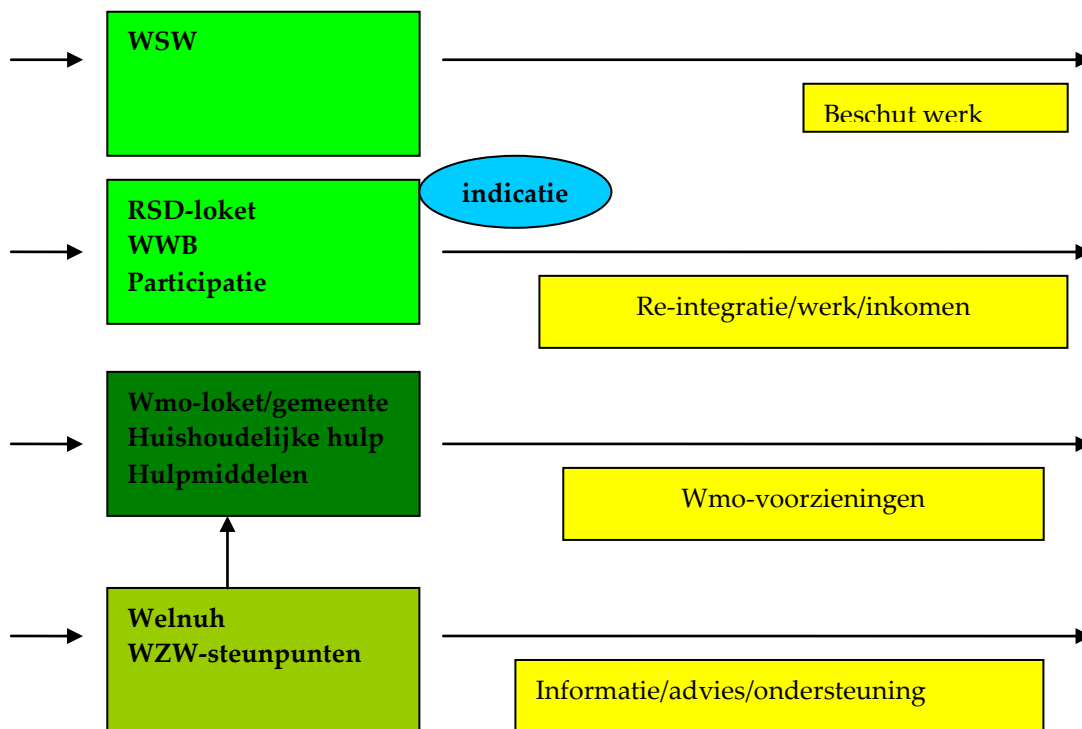
		Maatschappelijke Ondersteuning	Zorg	Jeugdzorg	Werk en Inkomen
2e niveau "Achter de poort" Complex Specialistisch Professioneel Langdurig		Huishoudelijke hulp Woningaanpassingen Rolstoelen Vervoersvoorzieningen	Individuele begeleiding Groepsbegeleiding Dagopvang	Begeleiding Gesloten jeugdzorg Jeugdbescherming Jeugdreclassering	Inkomensvoorzieningen Sociale Werkvoorziening Beschut werken
	<i>Toegangspoort</i>	<i>Wmo-loket</i>	?	?	<i>RSD</i>
1e niveau "Zonder poort" Niet complex Algemeen Professioneel Tijdelijk		Maatschappelijk werk Ondersteunende begeleiding Mantelzorgonderst. Collectieve voorzieningen	Gezondheidscentra Huisartsen Complexe mantelzorg	CJG Zorg onderwijs passend onderwijs	Werk en reïntegratie Jongerenloket
			WOONSERVICEGEBIEDEN		
0e niveau "Het gewone leven" Eigen kracht Leefbaarheid Sociale samenhang Meedoen Informeel	<i>Algemene Voorzieningen</i>	Informele ondersteuning Vrijwilligers Eenvoudige mantelzorg Welzijnswerk Sport Cultuur Kerken	Preventieve gezondheidszorg	Scholen Peuterspeelzaal Kinderopvang Aanbod preventie	Arbeidsmarkt Werkgevers
	<i>Inwoners</i>	Inwoners met en zonder hulpvraag	Gezonde mensen en patienten	Ouders/kinderen met en zonder hulpvraag	Werkenden en werkzoekenden

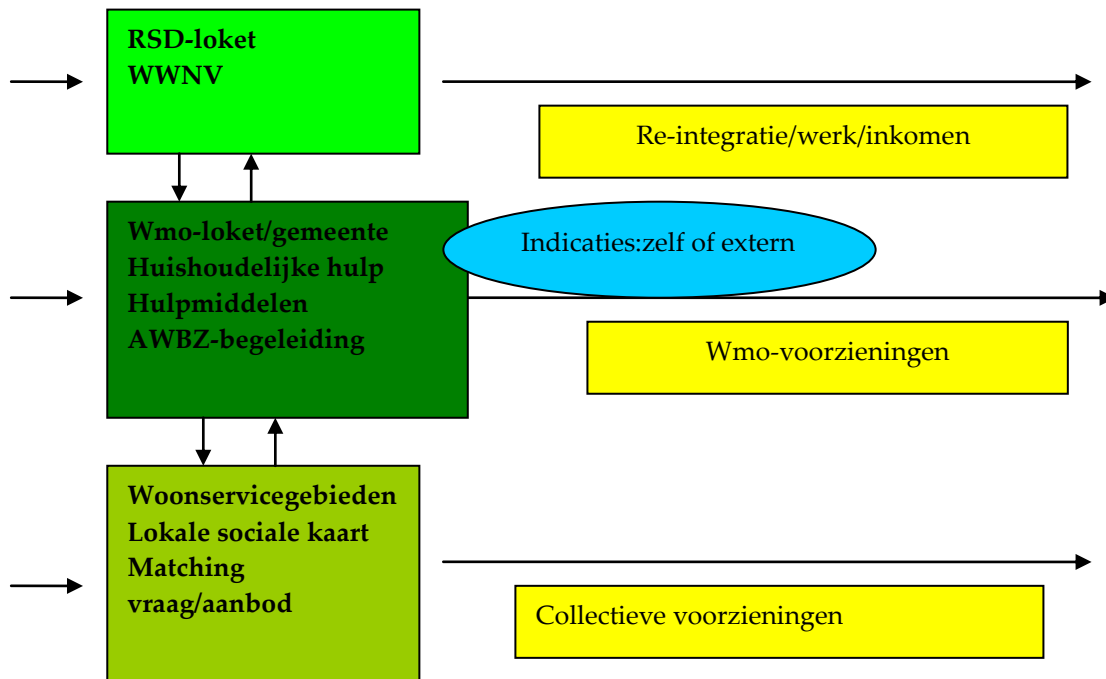
8 Bijlage Toegang tot zorg

Bijlage bij paragraaf 4:3

Tekening 1: Zo is het nu

Tekening 2: Zo wordt het voor enkelvoudige vragen

Tekening 3: Zo wordt het voor complexe situaties

